

Warzucha polska *Cochlearia polonica*



Liczba i lokalizacja powierzchni monitoringowych

Gatunek wyginął na stanowiskach naturalnych w drugiej połowie XX w. Obecnie występuje wyłącznie na trzech stanowiskach zastępczych. Monitoring prowadzony był na wszystkich trzech stanowiskach.

Nazwy stanowisk badanych w roku 2008 są następujące:

- Źródło Centurii (Ostoja Środkowojurajska)
- Źródła Rajeczniczy (rezerwat przyrody Kępina)
- Źródło Zygmunta (rezerwat przyrody Parkowe, Park Krajobrazowy Orlich Gniazd)

Każde stanowisko reprezentuje odmienny stan populacji warzuchy i ma inne perspektywy przetrwania. Pierwsze stanowisko posiada największą wartość dla zachowania gatunku. Zasoby gatunku są do duże, populacja ustabilizowana, warunki siedliskowe od około 40 lat nie ulegają większym zmianom. Na drugim stanowisku populacja składa się z kilkudziesięciu osobników i nie wykazuje stabilizacji. W 2008 r., wzbogacono populację, wprowadzając kilkadziesiąt osobników pochodzących ze źródła w Centurii. Trzecie stanowisko jest zanikające; w ciągu ostatnich kilkunastu lat liczba osobników stale się zmniejszała: z kilkudziesięciu, poprzez kilkanaście, do

zaledwie 2 osobników w 2008 r. Każde z badanych stanowisk położone jest w obszarze chronionym o różnej randze.

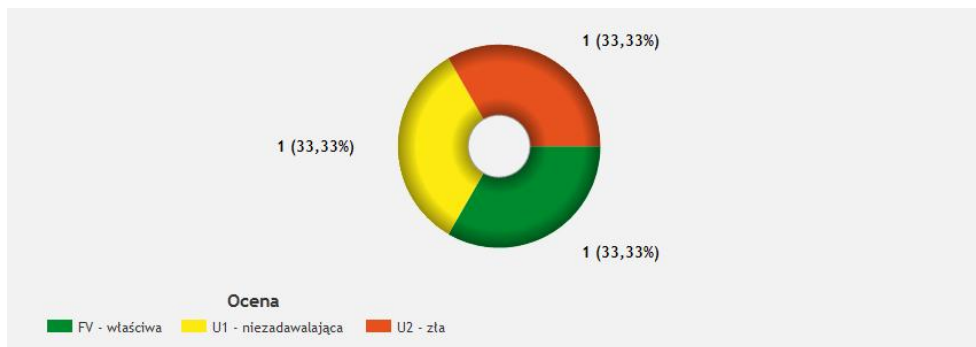


Wyniki monitoringu

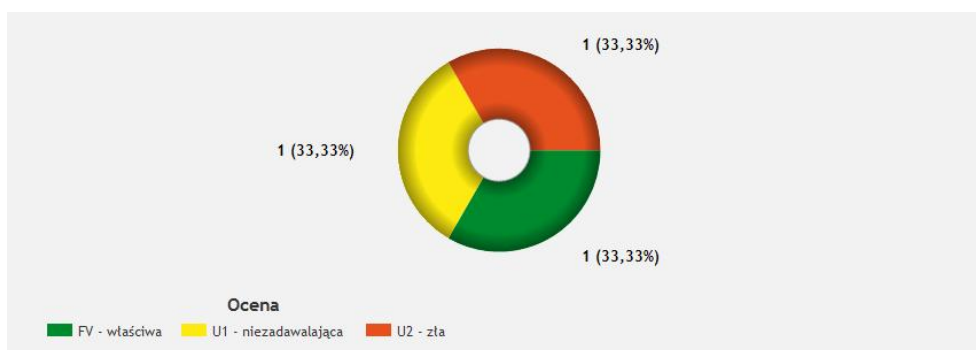
Stanowisko\Ocena	Stan populacji	Stan siedliska	Perspektywy	Ocena ogólna
Źródliśko Centurii	FV	FV	FV	FV
Źródła Rajeczniczy	U1	U1	U1	U1
Źródło Zygmunta	U2	U2	U2	U2

Gatunek endemiczny dla Polski, znany wyłącznie z 3 zastępczych stanowisk położonych na Jurze Krakowsko-Częstochowskiej. Monitorowaniem objęto wszystkie te stanowiska, a więc 100% populacji krajowej. Sugerowano podjęcie dalszych prac introdukcyjnych i stworzenie kolejnych stanowisk zastępczych tego gatunku.

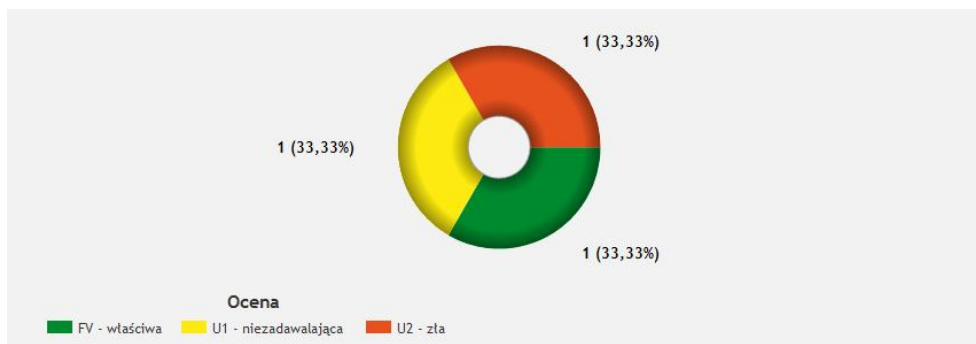
Stan populacji



Stan siedliska



Ocena ogólna



Gatunek o wąskiej skali ekologicznej, tworzy własny zespół roślinny. Związany z bardzo specyficznymi siedliskami. Są nimi źródliska, tak więc praktycznie nie istnieje możliwość ich odtworzenia w razie zniszczenia. Zagrożeniem dla warzuchy jest zmiana warunków wodnych, zacienienie i konkurencja mocniejszych bylin. Działania ochrony czynnej powinny koncentrować się na utrzymaniu właściwych warunków oświetleniowych (usuwanie ocieniających stanowiska drzew – na 2 spośród 3 monitorowanych stanowisk) ew. usuwaniu gatunków konkurencyjnych. Stan gatunku w regionie, a zarazem w kraju, może być oceniony na U1 w kierunku U2.

Monitoring wykazał, że stan ochrony i zabezpieczenia warzuchy polskiej – endemicznego gatunku naszej flory, nie jest zadowalający. Roślina ma zaledwie trzy stanowiska zastępcze, z których tylko jedno ocenić można jako dobre i rokujące nadzieję dłuższego przetrwania. Stan dwu pozostałych populacji jest niezadawalający (Źródła Rajeczniczy) lub zły (Źródło Zygmunta). W Źródłach Rajeczniczy przyczyną obecnego stanu są: niszczenie roślin przez dziki oraz źle wykonywane zabiegi

WYNIKI MONITORINGU

ochrony czynnej. Po wykonaniu obserwacji dla monitoringu, na stanowisku tym dosadzono 50 roślin pobranych ze źródła Centurii, lokalizując je w innych miejscach, niż dotychczasowe. Dalsze obserwacje wykażą, czy stan populacji ulegnie poprawie i czy wybrane miejsca nie będą penetrowane przez dziki. Zmieniony zostanie sposób czynnej ochrony, tak, by usuwając opadłe liście drzew rosnących wokół źródła nie niszczyć ewentualnych siewek i osobników juwenilnych. Stanowisko w Źródle Zygmunta prawdopodobnie zaniknie w najbliższych latach. Głównym czynnikiem ograniczającym rozwój warzuch jest nadmierne ocienienie przez las liściasty otaczający źródło i obfity opad liści drzew w jesieni. Ocienienie uniemożliwia rozwój siewek i wytworzenie prawidłowej struktury populacji. Rośliny są tam także mechanicznie niszczone przez turystów masowo odwiedzających rezerwat Parkowe.

Wnioski

Analiza stanu populacji warzuchy polskiej wskazuje na konieczność poszukiwania nowych stanowisk odpowiednich dla tego gatunku. Nie jest to zadanie łatwe, gdyż roślina ta wymaga specyficznego siedliska – źródeł lub brzegów drobnych cieków o podłożu piaszczystym, z czystą i dobrze natlenioną wodą o niewielkiej głębokości (1 – 5 cm), a przy tym nasłonecznionych lub nieznacznie ocienionych. Jako roślina konkurencyjnie słaba, łatwo ulega wyparciu przez inne byliny o podobnych wymaganiach siedliskowych.